

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2005-12-15

Område av riksintresse för naturvård i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 036

Områdesnamn: LILLA ULLFJÄRDEN MED OMGIVNINGAR

Kommun: Håbo

Kartblad: 11 H SO

Area: ca 300 ha

Naturgeografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslätter och sjöbäcken.

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 61

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Sprickdalslandskap (strukturpräglad landskap)

Riksvärde

Geovetenskap	Ås	
Sjö	Fauna, flora	
Skog	Tallskog	

Värdeomdöme: Lilla Ullfjärden får till ca en tredjedel sitt tillflöde som grundvatten vilket innebär att sjöns kemiska och fysikaliska egenskaper skiljer sig från den från övriga Mälarens. Fjärden utgör ett mycket intressant objekt för limnologiska studier. Den är klar och kalkrik med ett pH – värde på ca 8. Sjön innehåller ishavsrelikter både på växt- och djursidan, arter som endast noterats i ett fåtal andra sjöar i landet. I sjön finns sik, siklöja och de mer vanliga gädda, abborre och mört. I området finns en hel del kvartärgeologiskt intressanta bildningar.

Huvudkriterier:

- A Strandområde med framstående exempel på landskapets utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system
- C Sjö med sällsynta, sårbara biotoper och arter
- E Sjö med mycket säregen och märklig beskaffenhet

Stödskriterier: Säregenhet, raritet, naturlighet, kontinuitet

Förutsättningar för bevarande: Sjöns främsta värden är beroende av ett flertal faktorer. Genom att skydda sjön mot utsläpp och förbättra vattnets kvalitativa status bibehålls förmodligen dessa värden. Man bör observera största försiktighet med avseende på vattenståndsregleringar då vattnet kan komma att påverkas av sämre vatten t ex från St Ullfjärden. I strandområden bör hänsyn tas till de kvartärgeologiskt intressanta bildningarna så inte dessa förstörs. Ingrepp t ex täktverksamhet i åsen kan påverka sjöns vattenkvalitet.

Säkerställande: Natura 2000, förordnande enligt 8§ dåvarande miljöskyddslagen, klass I i Länsstyrelsens naturvårdsprogram, förordnande till skydd för landskapsbilden enligt 19§ dåvarande naturvårdslagen, strandskydd.

Områdets huvuddrag:

Lilla Ullfjärden utgör den sydligaste delen av ett fjärdsystem som löper söderut från Ekoln. Ekoln ingår i Mälarens nordöstra fjärdsystem. Lilla Ullfjärden ligger strax nordväst om samhället Bålsta.

Fjärden ligger i ett kuperat landskap som avviker starkt från den omgivande flacka mälabygden. Sjön upptar södra delen av den sprickdal som sträcker sig i nord-sydlig riktning mellan Biskops-Arnö och Kalmarviken. Lilla Ullfjärden är förenad med övriga Mälaren, närmast med Stora Ullfjärden genom Skälsund. Sundet har ett djup (beroende på vattenståndet) på 0,2 - 0,9 m och en bredd på ca 4 m.

Fjärdens östra strand utgörs av en barrskogsklädd 50-60 m hög, distinkt förkastningsbrant med flera tvära bergbranter. Den västra stranden bildas också av en förkastningsbrant, vilken dock döljs under de vanligen 40-50 m höga, barrskogsbevuxna, mot öster branta åspartierna Granåsen och Bålstaåsen. Kring fjärden finns flera flacka sandstränder, bl a längst i söder och längs Ekillaåsen i norr.

Berggrunden i området är i huvudsak sedimentgnejs och gnejsgranit. Berggrunden överlagras på västra sidan av ovannämnda isälvsavlagringar, vilka i stor utsträckning är täckta av svallgrus och svallsand. Den östra sidan domineras av sandig-moig morän med inslag av berg i dagen samt glaciala leravlagringar och svallsediment i sänkorna. Arealen odlad mark i tillrinningsområdet är påtagligt liten för att vara Mälarens Slättbygdsområden, endast 9 %.

Lilla Ullfjärden är i många avseenden en märklig sjö. Den har få och små synliga tillflöden, men får ett betydande tillskott av grundvatten från åsen i väster. Det största djupet är mer än 50 meter. Medeldjupet ligger på 20 – 30 meter. Vattnet är klart, kalkrikt men fosforfattigt med ett pH - värde kring 8. Dessa förhållanden och övriga fysikalisk – kemiska säregna egenskaper hos vattnet ger upphov till en rik och unik organismvärld med bl a fyra relikta ishavskräftdjur, sällsynta växtplankton och alger, bl a två arter brunalger. Sjöns fiskbestånd är också mindre vanligt med bl a sik, siklöja och inplanterad kanadaröding tillsammans med de mer vanliga mälarfiskarna gädda, abborre, mört m fl. Övervattenvegetationen utgörs i huvudsak av en tunn vassbård som löper utmed stranden.

Referenser:

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Medd. 2/1987.

Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala läns landsting, 1982: Vägvisare till naturen i Uppsala län.

Naturvårdsverket, 1984: Lilla Ullfjärden SNV PM 1769

Aasa, R. 1970. Plankton i Lilla Ullevifjärden. Akad. avhandl. National Swedish Environment. Protection Board. Limnological Survey. Report no. 33. Uppsala.